

Vavrincov informačný občasník

Máj 2022

Noviny MČ Košice - Lorinčík, Nepredajné

č.1/2022

Pár slov na úvod

Konečne sa nám otepluje. Kvitnúce stromy nám pridávajú na lepšej nálade, no alergici až takí nadšení nie sú. Veľkonočné sviatky nám snáď priniesli upokojenie a stíšenie vo vnútri. No rinčanie zbraní hneď za kopcami zase nepokoj zvonka. Príslovie hovorí, že : „Pomôž

si sám i pán boh Ti pomôže“ alebo : „Najbližšia pomocná ruka je na konci Tvojho ramena“. No život nám ukazuje, že sú chvíle, keď sa nám zide i rameno toho najbližšieho. Vážme si susedov a budú si i oni vážiť nás.

Váš starosta

Oznamy a krátke správy

Humanitárna pomoc priateľom v obci Kamjanica na Ukrajine

V týchto dňoch sme odviezli už druhú časť pomoci našim priateľom z ťažko skúšanej Ukrajiny.

Prvú časť hlavne potravinovej pomoci sme osobne odovzdávali priamo v Kamjanici v troch materských školách, základnej škole, centrách pomoci chudobným a miestnom obecnom úrade. Za našu mestskú časť sa odovzdávajú zúčastnili starosta Damián Exner a pán Peter Macák. Zdravotný, hygienický a čistiaci materiál ale hlavne základné potraviny od múky, cestoviny, strukoviny po detskú výživu potešili hlavne domácich Kamjančanov, ktorí sa o prichádzajúcich utečencov/odídencov starajú. Ich želaním je poskytnúť im aspoň jedno teplé jedlo denne.

Druhú časť sme distribuovali po dohode s Kamjaničskou stranou v obci Kamenica nad Cirochou a spolu s pani starostkou Kamenice n. C. sme opäť odovzdali hlavne základné potraviny ale i prostriedky na dezinfekciu a čistiace potreby pre kuchyne.

Spolu sme doteraz odviezli materiál o hmotnosti približne 600 kg. V prevažnej miere to boli potraviny a hygienický materiál, ktoré priniesli darcovia na úrad MČ.

Ako účelový dar nám na účet mestskej časti prišlo 270,- € na tento účel a v hotovosti sme prijali do pokladne úradu 710,- €.

Náklady na zakúpený tovar a odvoz boli doteraz vo výške 473,89 €. Rozdiel vo výške 506,11 € bude použitý na tretiu časť potravinovej pomoci.

Starosta MČ

1000. občianka Lorinčíka

Vo februári tohto roka sme privítali tisícu občianku našej mestskej časti. Stala sa ňou slečna Fatima z Bedľovej ulice. Darčkový kôš a želanie do života jej odovzdal pán starosta na úrade MČ. Blahoželáme.

Gratulujeme

Novonarodenými občanmi Lorinčíka sa stali Liliana Šantová, Mathias Liba, Dominik Dzuro, Alexander Halás a Teo Sivák. Rodičom gratulujeme a novonarodeným prajeme veľa zdravia a šťastia v živote.

Navždy nás opustili

Navždy nás opustili Róbert Lauff a Viktória Juhászová. Česť ich pamiatke!

Zo zasadnutí miestneho zastupiteľstva MČ Lorinčík

Dňa 08.03.2022 sa o 16:00 hod. konalo v poradí 16. Miestne zastupiteľstvo (MZ) MČ Lorinčík. V jeho úvode poslanci prerokovali čerpanie rozpočtu k 31.12.2021, ktorý bol súčasťou ročnej uzávierky a výkazom predložený ministerstvu financií. Táto analýza čerpania rozpočtu bude slúžiť ako podklad k vypracovaniu záverečného účtu za rok 2021. Podrobnosti k čerpaniu rozpočtu sú zverejnené na našej stránke v sekcii Rozpočet.

Následne odprezentovala svoju hodnotiacu správu hlavná kontrolórka našej MČ pani JUDr. Ľudmila Slunečková, ktorá zhodnotila fungovanie miestneho úradu za posledné obdobie. K jednotlivým bodom podala komentár priamo na zasadnutí. Ďalším bodom programu bol návrh rozpočtu na rok 2022 a výhľadovo aj na roky 2023 a 2024. Ten bol najprv prejednaný na zasadnutí finančnej komisie dňa 2.3.2022. Tým že sa chystáme na rozsiahlu rekonštrukciu Domu Kultúry (DK), rozpočet je prispôsobený tejto finančne náročnej akcii. Zároveň reflektuje všetky ostatné potrebné činnosti na fungovanie našej MČ v priebehu roku 2022. Podklady k novému rozpočtu sú rovnako zverejnené.

Poslanci sa ďalej venovali prerokovaniu návrhu VZN mesta Košice o určení názvov ulíc v našej MČ. Starosta MČ informoval o návrhu VZN mesta Košice o určení názvov ulíc

v MČ KE Lorinčík, ktorý je v nesúlade s nami prijatým uznesením č.82 z 19.10.2021. Podľa návrhu mesta Košice vypadli zo zoznamu ulíc tri ulice, s čím naša MČ nesúhlasí. Starosta oznámil že požiada MMK o písomné zdôvodnenie, prečo v návrhu VZN nie sú všetky názvy ulíc tak, ako ich schválilo naše miestne zastupiteľstvo. Nakoniec po rozsiahlej diskusii a našom apeloванні na mesto Košice boli v mestskom zastupiteľstve schválené všetky názvy ulíc tak, ako boli navrhnuté. Ich názvy boli odprezentované v predchádzajúcom čísle našich novín.

Riešila sa aj nová overovacia štúdia Breziny 2, ako podklad pre rozvoja územia pozdĺž štátnej cesty smerom na Malú Idu. Štúdia musí byť najprv zapracovaná do pripravovaných zmien v Územnom pláne HSA Košice. V súvislosti s tým poslanci poverili úrad MČ KE Lorinčík podaním opätovnej žiadosti o zapracovanie zmien a doplnkov UPN HSA Košice v zmysle už skoršie pripravených štúdií - Breziny JUH, Lorinčík Západ a štúdie Sabinovská.

Starosta MČ predniesol správu o svojej činnosti v ktorej informoval o: - stretnutiach s občanmi a inštitúciami, - rekonštrukcii DK a podaní žiadosti, - nutnej výmene zadného schodišťa DK, - príprave doplnenia verejného osvetlenia na cintoríne, - zmene UPN HSA /cintorín/

ktorá by mala byť schválená v júni 2022, - osadení zábradlia na 3 miestach v Lorinčíku pri vpustoch dažďového rigolu, - jednaní a následnej žiadosti spol. MOLD-TRADE s.r.o o vyňatie parciel z nájmu od SPF vo verejnom záujme. Jedná sa o parcely pod budúcim multifunkčným ihriskom, Biotopom Breziny a oddychovým priestorom - Volnerov les, - prepojovacej komunikácii, náhradnej výsadbe zelene okolo komunikácie, - požiari pri lese a postupe komunikovania s vlastníkami požiaroviska, - prenájme Hasičky a vymáhaní nezaplatených faktúr od nájomcu Hasičky právnu cestou a Civilnej ochrane v čase mimoriadnej situácie v súvislosti s konfliktom na Ukrajine.

Poslanci ešte rozoberali doplnenie ďalšieho reflektoru na chodníku k cintorínu a potrebu zdravotného orezu líp a ostatných stromov na cintoríne. Zaoberali sa aj preplnenými kontajnermi na otočke autobusov. Vyzvaný bol aj pán starosta, aby boli urobené také opatrenia, aby bola dažďová voda z priestorov pri Multifunkčnom ihrisku a Hasičke odvádzaná rúrami, ktoré nebudú prechádzať územím vo vlastníctve súkromných osôb.

Úplné znenie zápisnice z 16. zasadnutia Miestneho zastupiteľstva MČ Lorinčík, ako aj všetkých ostatných zasadnutí je dostupné na našej internetovej stránke www.lorincik.eu

Vy sa pýtate, my odpovedáme

1. Ako je to s novými ulicami v Lorinčíku?

Odpovedá p. starosta.

Dňa 29.4.2022 nadobudlo účinnosť VZN o názvoch ulíc v MČ Košice – Lorinčík. Úrad mestskej časti pripravuje postupne oznámenia o pridelení orientačných čísel a názvoch ulíc k už existujúcim súpisným číslam domov a stavieb. To znamená, že každý občan, ktorý má trvalý pobyt v MČ Košice – Lorinčík bude mať v adrese trvalého pobytu už i názov ulice a orientačné číslo. Následne si všetky dotknuté fyzické i právnické osoby majú v primeranom čase túto zmenu previesť vo všetkých druhoch dokladov a inštitúciách z titulu vyššej moci. Viac informácií získajú občania na miestnom úrade MČ Košice – Lorinčík alebo na stránke MČ: ww.w.lorincik.eu

2. O akú zmenu územného plánu mesta sa jednalo pri prerokovávaní zmien prednádavnom?

Odpovedá p. starosta.

Jednalo sa o prerokovávanie zmeny územného plánu HSA teda mesta Košice v MČ Lorinčík v lokalite cintorín. Po jej prijatí a schválení mestským zastupiteľstvom ju ešte bude potrebné zapracovať do územného plánu zóny Lorinčík ale už nebude nič brániť v už skôr dohodnutom a podpísanom zrealizovaní rozšírenia nášho cintorína. Zmluvy s majiteľmi parciel, zverejnené v zmysle zákona, nadobudnú teda svoju účinnosť a budeme môcť cintorín upraviť tak ako sme to dlhé roky plánovali.

3. Kedy bude kolaudácia prepojovacej komunikácie?

Odpovedá p. starosta.

Podľa nám známych informácií začalo na návrh stavebníka mesta Košice územné konanie o zmene stavby pred jej dokončením. Dôvodov je viac ale hlavnými sú úpravy chodníkov a oporných múrov ako aj zásahu do prilahlej parcely vo vlastníctve tretej osoby. Predpokladám, že kolaudácia by mohla začať v lete tohto roka.

4. Aké opatrenia prijme mestská časť v súvislosti s požiarom pri vodojeme?

Po prejednaní navrhovaných opatrení s kompetentnými odborníkmi Okresného úradu Košice a to pozemkovým a lesným odborom a odborom životného prostredia budú majitelia parciel na ktorých je poľnohospodárska pôda informovaní o povinnostiach vlastníkov poľnohospodárskej pôdy. Hlavne o starostlivosti o pôdu v zmysle zákona č. 220/2004 o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a s tým súvisiacich možných sankcií za zanedbanie povinností vlastníkov pôdy.

Preto by som odporučil všetkým vlastníkom poľnohospodárskej pôdy skontrolovať si zmluvy s nájomcom pôdy, či sú platné resp. či ich vôbec majú. Pretože ak majú zmluvy platné, povinnosť padá na nájomcu a ak nie, sú zodpovední vlastníci.

V takomto prípade sú zodpovední i za výskyt invázy rastlín na svojich pozemkoch, hlavne ak sa jedná o poľnohospodársku pôdu.

Velkokapacitné kontajnery

Velkokapacitné kontajnery budú najbližšie zabezpečené v týchto termínoch a na týchto miestach:

Otočka autobusu *

12. až 14. 05. 2022
09. až 11. 06. 2022
07. až 09. 07. 2022
04. až 06. 08. 2022

Vyšný Lorinčík

15. a 16. 05. 2022
12. a 13. 06. 2022
10. a 11. 07. 2022
07. a 08. 08. 2022

Stanovište oproti MÚ

17. až 19. 05. 2022
14. až 16. 06. 2022
12. až 14. 07. 2022
09. až 11. 08. 2022

BIO kontajner:
Vyšný Lorinčík

21. 05. 2022
18. 06. 2022
16. 07. 2022
20. 08. 2022

Na stanovišti otočky autobusu MHD sú kontajnery na BIO odpad (tráva, konáre...) vždy v prvú sobotu v mesiaci.

Kontajnery na Vyšnom Lorinčíku budú umiestnené na 2 stanovištiach: Macáková ul. pri Bethesde, Macáková ul. pri ul. Čergovská.

Velkokapacitné kontajnery nie sú určené na rastlinný BIO odpad, pneumatiky, ani stavebný odpad.

* Otočka autobusu - kontajner bude pristavený v popoludňajších hodinách t. j. od 15.00 hod.

Čo bude

Výročné divadelné odopoludnie ku dňu matiek

Vážení Lorinčania.

V týchto dňoch si pripomíname 77 rokov od premiéry divadelnej hry ochotníkov v Lorinčíku. Ako je známe z análov divadelného súboru, konalo sa pri príležitosti Dňa matiek v roku 1945. V súvislosti s ocenením súboru mestom Košice pred dvoma rokmi Cenou mesta Košice k 75 výročiu, môžeme zo známych dôvodov osláviť toto výročie i ocenenie našej práce až teraz.

Preto súbor naštudoval pôvodnú hru Tri vrecia zemiakov a odohrá ju

dňa 15.5.2022 v nedeľu o 16.00 hod.

Zároveň pripravujeme doprovodný program s hosťami z divadla Rodzina, detského folklórneho súboru Hanička a predstavia sa i naše najmenšie deti z materskej školy Slniečko v Lorinčíku.

Odopoludnie bude moderovať pani Ľuba Blaškovičová.

Takouto formou sa chceme poďakovať našim priaznivcom a zároveň popriať všetko najlepšie všetkým ženám a mamám ku Dňu matiek.

DE

Ďalšie pripravované udalosti

Deň detí

Tohtoročný deň detí bude v našej mestskej časti v športovom duchu v piatok **3. júna** od 16.00 hod. Na obvyklom mieste na multifunkčnom ihrisku budú pripravené atrakcie, kde sa budú môcť malí vyšantiť do sýtosti. Kolegovia poslanci a poslankyne spolu s dobrovoľníkmi pripravujú športové súťaže a chýbať nebude ani tradičný beh najmenších k studni a späť.

Príďte a neolutujte!

Jarné upratovanie

V spolupráci so spoločnosťou KOSIT a.s. Košice pripravujeme na **4. júna** v sobotu brigádu spojenú s jarným upratovaním. Upratovať tentoraz budeme priestory okolo prepojovacej komunikácie a cintorína. Spoločnosť KOSIT nám poskytne kontajner na odpad, vrecia a ochranné rukavice.

Všetkým, ktorí prídu pomôcť, úprimne ďakujeme.

Deň otcov

Tretia júnová nedeľa je už od roku 1910 slávená ako deň otcov. My si tento sviatok otcov pripomenieme tak ako v minulosti športovo a to minifutbalovým turnajom na multifunkčnom ihrisku. Týmto pozývame všet-

Ilustračné foto

kých športuchtivých oteckov, aby sa dali dokopy a prihlásili sa ako družstvo koordinátorovi turnaja Milanovi Rajdugovi na mobil : 0902 367 802 a zaslali súpisu na e-mail : milanrajduga@centrum.sk

Tešíme sa na vás.

Odpustová slávnosť

Pre veriacich, ale i pre všetkých občanov Lorinčíka je pripomenkou nášho patróna sv. Vavrince. V tomto roku si pripomenieme tento náš sviatok v nedeľu 14 augusta. Už tradične by mali byť na priestranstve pred kostolom sv. Vavrince stánky s občerstvením a drobnosťami a k dobrej nálade pred obedom i trocha kultúry na ľudovú nôtu.

Všetkých srdečne pozývame.

Viete že ...

Historické zvony v Lorinčíku oslavujú svoje jubileum?

Z kostolnej veže kostola sv. Vavrinca v Lorinčíku sa už oddávna rozlieha jasný a vysoký hlas dvojice malých zvonov. Oba tieto zvony boli odliate v zvonolejárskej dielni Oktáva Wintera v Broumове v Čechách v roku 1922, teda tento rok oslavujú 100 rokov. Preto si pri tejto príležitosti o nich môžeme povedať čosi viac.

Menší z dvojice zvonov v kostolnej veži je zasvätený Srdcu Ježišovmu a má dolný priemer 38 cm, výšku 28 cm a váhu 30 kg. V jeho hornej časti je pás, tvorený opakovaným srdcovitým ornamentom. Na plášti tohto zvona je znak (tzv. kartuša) lejárca Wintera a reliéf žehnajúcej postavy Ježiša, Božského srdca.

Na odvrátenej strane plášte je trojriadkový nápis v znení: „Srdce Ježišovo, plné dobroty a lábsoti, smiluj sa nad nami. Na slávu srdca

Ježišového obetovali veriaci z Lorenčika 1922.“ Zaujímavosťou je, že v slove „smiluj“ je namiesto „u“ nesprávne litera „n“. Na dolnom zvonovom okraji je odliate ešte výrobné číslo zvona: „NR 1146“.

Druhý, väčší zvon svätého Vavrinca má dolný priemer 47,5 cm, výšku 34 cm a hmotnosť približne 60 kg. Jeho základná výzdoba je obdobná zvonu menšiemu, teda s rovnakým ornamentom i s lejárskou kartušou, akurát s iným výrobným číslom: „NR 1145“. Na plášti zvona je štvorriadkový nápis: „Svätý Vavrinče, patrone náš nebeský, oroduj za nás. Z milodarov veriacich v Lorenčiku 1922.“

Nakoniec nemôžeme zabudnúť ani na menší, sakrestijný zvonec, umiestnený v interiéri nášho kostola. Bol odliaty v roku 1782, teda má už 240 rokov. V hornej nápisovej páske má vyrytý latinský nápis s viditeľným textom: „Maria, ora pro nobis“ [Mária, oroduj za nás]. K tomuto zvonu sa viaže aj príhoda o jeho krádeži a následnom nájdení, o ktorej si povieme už niekedy nabadúce.

Z rozhlasovej relácie rádia Lumen:
Naše zvony a ich zvonári, diel zo dňa 17.6.2018, upravené.
Spracovali: DS, DD.

Dášin fejtón

Konečne už vyšlo slniečko... Neviem ako vy, ale ja sa už neviem dočkať „práce na panskom“, teda aby som bola presná, na svojej vlastnej záhradke :) To rýľovanie, sadenie, prekopávanie, kosenie ... mi dnes príde ako za odmenu. Teším sa na to, kedy dáme z tváří dole svoje masky, nadýchame sa z plných pľúc čerstvého jarného vzduchu, očami pohladíme kvitnúce biele snežienky a žlté kroky a s úsmevom na perách pozdravíme svojich susedov. Niekedy skutočne privítam, keď nemám odvoz a musím prejsť pešo k autobusovej zastávke. Aspoň sa cestou dozviem, čo zaujímavé sa prihodilo mojim susedom, ako im detúrence povyrástli a aké úspechy dosiahli. Zbadám, že kde-tu sa rekonštruuje, pristavuje, upratuje... poviem vám, krásny pohľad na ten „mravenčí ruch“ v našom mikro mestečku. A keďže sa mi zdá, že sa chystá zdražovanie, navrhujem poprosiť o susedskú výpomoc. Určite sa u každého z nás nájde nadbytočný materiál, ktorý môže ešte niekomu poslúžiť. A tiež tu máme veľa šikovných a ochotných majstrov, ktorí môžu pomôcť. Niektorí aj fyzicky, iní radou, či usmernením. Každý nápad sa cení a hlavne... po skončení si môžete spolu posediť pri káve, či poháriku niečoho „liečivého“, povedať si pár úsmevných príbehov a hneď bude život krajší a zmysluplnejší. Čo vy na to? Ja s tým súhlasím a tak idem zavolať susedom, či nepotrebujú orezať stromčeky... :)

Vaša Daša

Slovensko v dobách stredovekých

Chlieb náš každodenný

Keď našim starým mamkám padol na zem krajíček chleba, rýchlo sa poň zohli, oprášili ho, ofúkali a pobzkali. A keď gazdiná začala krájať chlieb, najprv na ňom urobila kríž a až potom odkrojila prvý krajec z nového chleba. Naši predkovia tým vyjadrovali úctu k práci a námahe, vďaka ktorej sa voňavý chlieb dostával na stôl. Stáročná skúsenosť totiž hovorila, že ak je chlieb na stole, nehrozí rodine hlad a bieda. A bola to pravda.

Cesta, ktorá priviedla chlieb na stôl, bola dlhá, naplnená množstvom svedomitej práce, ktorá stredovekého človeka zamestnávala prakticky po celý rok.

Len čo z polí zmizol sneh, začal roľník s jarnými prácami. Najprv skontroloval oziminy, čo zasial na jeseň, či nevymrzli, či ich nezničil dobytok alebo lesná zver, či z nich netreba vyplieť burinu, ktorá na stredovekých poliach vždy hojne rástla. Oziminy najväčšmi rozhodovali o budúcom chlebe. Skladali sa totiž z „chlebového“ obilia: pšenice a raži a ich výnos bol tri- až štyrikrát vyšší ako z obilia zasiateho na jar, z jarín.

Potom prišla na rad orba a sejba jarných obilnín. Hoci mal každý roľník vydelené kúsky svojho poľa, nemohol siať, kde sa mu zachcelo, musel rešpektovať poriadok, ktorému sa podriaďovala celá dedina. *Plužina* – ako sa nazývala tá časť chotára, ktorá sa orávala – bola rozdelená na tri časti. V jednej všetci roľníci siali oziminy, v druhej jariny a tretia časť zostávala odpočívať *úhorom*, ako sa vravelo, a naberala živiny. Stredoveký roľník totiž nemal dosť maštalného hnoja a nevedel pôde vrátiť silu, čo vydala predchádzajúci rok.

Pod jariny sa pole preorávalo dvakrát, pod oziminy i viac ráz, lebo stredovek nepoznal dokonalé poľnohospodárske nástroje.

Až v 14. – 15. storočí sa všade začali zavádzať ťažšie pluhové a upúšťalo sa od radla, ktorým sa oralo dovtedy. *Pluh* predstavoval v poľnohospodárstve revolúciu. Ukrajoval z poľa veľkú a hlbokú brázdnu a celkom prevrátil zem, prevzdušnil ju, dobre skypril, čím dal základ pre lepšiu úrodu.

Pluh si už nemohol urobiť sedliak sám. Potreboval najprv pomoc kováča, ktorý ukoval železné krojidlo – *čerieslo*, masívnu radlicu – *lemeš* – i obruče, ktorými sa okúvali pluhové kolieska. Zruční kolári už z dreva uro-

Ilustračné foto

bili ostatné: hriadel, stupicu, rúčky zvané *klače*, dosku a plužné či pluhové kolieska. K tomu pristrúhali krátke oje, dve jarmá – a výrobný nástroj, o ktorom nevedno, kto ho vlastne vynášiel, bol na svete. Ťažký stredoveký pluh museli ťahať štyri zvieratá, spravidla voly. Boli mocné, a pritom pokojné, neplašili sa a nevychytili sa kadeľahšie aj s pluhom, ako veľakrát kone. Ak niektorý roľník nemal toľko ťažného dobytko, „spriahal“ sa so susedom a ťahali pluh v spoločnom záprahu.

S prvou jarnou oračkou sa začínala aj práca detí. Menšie doniesli oráčovi (zvanému aj *rataj*) na pole jedlo, väčšie vodili záprah.

Keď bolo pole zorané, vstúpil naň sedliak s plachtou prepásanou cez plece. Jednou rukou si ju pridržal, druhou do nej načieral a rozhadzoval po oráčine osivo. Na jar sial ovos, jačmeň, jarnú pšenicu i jarnú raž. Neskôr – až počiatkom mája – proso, tenkeľ, ľadník a nakoniec pohánku. Z tých sa už, pravda, nemlela múka, ale pripravovali sa krúpy na kašu. Potom bolo treba pooranú roľu pobrániť; päť- až sedemramenná drevená *brána*, do ktorej boli nabité železné zuby, zvané brániky, drvila hrudy, vyťahovala korene burín, zapravovala semeno do pôdy. Bránu ťahávali kone alebo mladší dobytok.

Budúci chlieb driemal v zemi. Zostávalo už len trpezlivo čakať a chrániť obilie pred škodcami – vtákmi, lesnou zverou, dobytkom. Preto bolo treba polia ohradiť, nastavať do nich všakovaké plašidlá, strašiaky. Nuž a potom sa už len modliť, aby Boh nezoslal suchá, povodne, búrky, krupobitie...

Konečne prišla žatva. Ženci vyšli do poľa. Ženy s kosák-

Práce na poli (z historického kalendára z roku 1431)

mi, muži s batohmi povrazov, zvaných *povriesla*, narených z dlhej ražnej slamy. Žnice sa skláňali k zemi, brali do hrstí stebľa a odrezávali ich nevelmi zahnutým *srpom*, inokedy veľkým *kosákom*. Kosou sa obilie v stredoveku nekosilo. Roľník sa bál, že by sa obilie vymlátilo už na poli. Kosa sa používala iba na kosenie trávy. „Hrste“ obilia sa kládli na povriesla, a ak boli suché, chlapi ich hneď viazali do snopov. Tie sa potom poukladali do krížov – *mandľov*, aby obilie ešte lepšie preschlo.

Sedliak si však zožatú úrodu nemohol len tak a hneď odviezť domov. Musel počkať na zemepanských vyberačov, ktorí si prišli oddeliť svoje: každý desiaty snop cirkvi, teda „desiatok“, každý deviaty snop z „desiatku“ svetskému zemepánovi. Čo zostalo, naložil roľník na voz, upevnil *pavúzom* a povrazmi a odviezol do stodoly. Na pokosené polia – strniská – potom vyšli deti, aby pozbierali stratené klásky, a po nich už len husi a dobytok spásli posledné zvyšky. Doma sa zatiaľ rozbehla usilovná robota na holohumnici. Všetko, čo malo zdravé ruky, chytilo cepy a odušu mlátilo snopy, lebo v nich nescelo zostať ani zrníčko. Vymlátané obilie roľník pozhŕňal na kopu, slamu poviazal do viazaníc a odložil na zimu pre dobytok.

Nasledovalo zdĺhavé čistenie obilia. Najprv sa zrno prehrabávalo úhrabkovými hrablami, aby sa zbavilo zvyškov slamy, potom sa prehadzovalo drevenou lopatou – *vejačkou* – tak, aby vietor odvial ľahké plevy a čisté zrno aby padlo na jednu kopu. Ďalej nastúpili rôzne sitá a riečice (*rešetá*), najprv s veľkými okami, vzápätí s malými. Na nich sa obilie osievalo, aby odpadol kúkol i semená drobnej buriny. Keď bolo obilie celkom čisté, uložil ho hospodár do obilných truhiel, zvaných *súseky*, najčastejšie však do hruškovitých jám vykopaných a vypálených v zemi, pretože v nich obiliu nehrozil ani požiar, ani krádež. Slamou vystlané, po hrdlo naplnené, popolom, pieskom či slamou uzavreté obilnice, v ktorých bývalo dvesto i tristo kíl zrna, pred-

stavovali popri dobytku najväčší majetok stredovekého roľníka. V nich bola záruka, že bude chlieb, že prežije on a jeho rodina, že nevymrie ľudský rod.

V každej väčšej dedine i pri každom meste, kde to len trochu dovoľovali vodné pomery, stál v tých časoch *vodný mlyn* s velikánskym kolesom. Poháňala ho voda – padala naň zvrchu alebo ním otáčala v prúde rieky. Podľa toho bežali mlyny na „vrchnú“, alebo „spodnú“ vodu. V mlyne sa zo zrna mlela biela, častejšie však černejšia, ba až čierna múka, ktorá v plátenných vreciach putovala do komôr. Okrem nej sa tu robili jačmenné či pohánkové krúpy, prípadne sa v *stupách* lisoval olej z konopného a ľanového semena.

Mlyn si nemohol dovoliť postaviť chudobný sedliak, len zemepán, ktorý ho prenajímal mlynárom. Za mletie každý musel zaplatiť. A ak nemal peniaze, zrno si zomlel doma na primitívnom ručnom *žarnove* ako za dávnych čias.

V poddanských rodinách sa však nemlela len pšenica, ale aj raž pomiešaná s pšenicou (volala sa *súraž* alebo *obidvojec*). Pravda, keď nastal hlad, boli dobré i pagáče z ovsenej múky.

V každom stredovekom dedinskom dome trónila pec : v pitvore, v kuchyni či izbe, najčastejšie však na dvore. Raz v týždni vybrala gazdiná kvások, ktorý opatrovala v troche múky, vytiahla drevené korýtko, nabrala z truhlice múku a zarobila na chlieb. Zakiaľ cesto kyslo, v peci horeli dlhé kusy naštiepaného dreva. Keď sa pec vyhriala, gazdiná vložila spracované cesto do slamiených košíkov – *slamienok*, aby mal chlebič pekný okrúhly tvar, potom sa postavila do *pekla* – tak sa nazývala jama pred pecou – vzala do ruky veľkú drevenú lopatu s dlhou rúčkou, vyklopila na ňu zo slamienky nakysnuté cesto, pretrela slanou vodou a vložila ho do pece. Aby mala istotu, že pec je skutočne pripravená na pečenie, ešte pred sádzaním chlebiča vzala pár kúskov cesta, rozťapkala ho na okrúhle placky, posypala rasťou a vložila do pece. To už okolo nej tancovali deti a netrpezlivo čakali na prvé posúchy, na lahôdku, ktorej sa nikdy nenajedli dosýta. Ak sa skúška pece vydarila, prišiel na rad chlieb. O hodinku, o dve prichádzal na stôl vypečený, s chrumkavou kôrkou, rozvoniavajúci.

Bol to sviatok v každej rodine. Škoda len, že v mnohých rodinách takéto sviatky bývali zriedkavé.

Z knihy M. Kučeru:
Stredoveké Slovensko

Zábavná strana

Anagramy (prešmyčky)

Vašou úlohou je v každej zo šiestich prešmyčiek vytvoriť zmysluplné slovo. Je potrebné použiť všetky písmená a všetky slová sú podstatné mená.

1. SSDEU
2. CADRZA
3. HAZÁRDA
4. PARTYKE
5. KOLIANÓ
6. TIGERSAM

Sudoku

6			7	2				3
	4	8			3	1	7	6
	3						5	
				4				5
	8			7			6	
1				6				
	6						8	
8	1	4	5			2	3	
5				1	7			4

(Správne odpovede z tohto čísla sa dozviete v nasledujúcom čísle Vavrincovho občasníka)

Redakčná rada

Vavrincov informačný občasník vydáva MČ KE - Lorinčík. Redakčná rada: Damián Exner, Štefan Kender, Zuzana Kimáková, Anna Potočnáková, Darina Terifajová, Stanislava Horníková, Daniel Dobřík, Samuel Dobřík, Jakub Exner.

Chceli by ste sa pridať do kolektívu redakčnej rady nášho občasníka? Neváhajte nás kontaktovať na tel. č.: 0911 872 165 alebo na adrese vio.lorincik@gmail.com.

ISSN 2644 – 4704

Občania, ktorí sa zúčastňujú verejných akcií sú si vedomí, že z týchto akcií budú vyhotovované fotky, ktoré následne môžu byť použité pri tvorbe VIO. V prípade, že nesúhlasia so zverejnením ich fotky vo VIO, prosíme, aby uvedené rozhodnutie oznámili buď priamo fotografovi, alebo prostredníctvom vio.lorincik@gmail.com redakčnej rade. Ďakujeme za pochopenie.

Zasmejme sa

1. Do kníhkupectva vstúpi žena v čiernom, v ruke drží knihu „*Huby okolo nás*“. Kníhkupec k nej pristúpi a skrúšene vraví: „*Úprimnú sústrasť, vydavateľstvo už tú chybu opravilo.*“
2. Študentka medicíny predvádza na makete kliešťový pôrod. Profesor ju chvíľu pozoruje a vraví: „*Výborne. Teraz ešte ovalte otca po hlave a vyvraždili ste komplet celú rodinu.*“
3. Policajt na križovatke zastaví veľké auto a hovorí: „*Pane, už Vás dnes zastavujem šiestykrát a vravím Vám, že Vám tečie chladič. Robíte si zo mňa srandu?*“
„*Nie, nerobím, ja Vám už šiestykrát hovorím, že som kro-piace auto.*“

Detaily z našej obce

Táto fotka bola urobená v Lorinčíku. Podarí sa Vám zistiť, kde presne sa tento detail nachádza?

